

Ucraïna, la batalla contra la censura

Ucraïna viu
moments convulsos.
Passi el que passi,
la crisi significarà
la fi d'una etapa
i l'inici d'una altra.
En tot plegat
hi han tingut
un paper fonamental
els mitjans
de comunicació
que han pogut escapar
de la fèrria censura.

La revolta taronja d'Ucraïna té un mèrit doble, no només per haver aturat (de moment) l'elecció fraudulenta d'un president, sinó també per haver-ho aconseguit amb la majoria de mitjans de comunicació en contra.

El passat 21 de novembre, després de la segona volta de les eleccions presidencials, els partidaris de Víktor Iúxenko ja tenien gola avall que havien guanyat i es passejaven amb bufandes taronja pel centre de la ciutat. La ràbia va esclatar tres dies després, quan la comissió electoral va donar com a guanyador el fins ara primer ministre, Víktor Ianukóvitx, que tenia el suport del president sortint, Leonid Kutxma, i del president rus, Vladímir Putin.

Els partidaris del proeuropeu Iúxenko van iniciar un seguit de mobilitzacions al carrer, aguantant temperatures de 10 °C sota zero. El que amb tant esforç havien aconseguit, no ho pensaven deixar anar així com així. I és que a favor del candidat oficialista hi havia no només l'administració del país, sinó també la majoria de mitjans de comunicació. L'ONG Reporters Sense Fronteres (RSF) ja feia anys que alertava sobre l'estat de la llibertat d'expressió en aquest país. En els seus anuaris, Ucraïna tenia un lloc destacat, en l'apartat de censura i d'agressions físiques (morts incloses) als periodistes.

Segons un comunicat recent d'RSF sobre Ucraïna, "el nombre d'agressions greus contra periodistes és extremadament elevat cada any, i són agressions

que gaudeixen d'una impunitat sistemàtica". Un dels darrers casos recollits per aquesta ONG va ser el de Henadi Ribtxenkov, que havia denunciat el frau electoral en la primera volta de les eleccions i que va ser apallissat amb la "recomanació" de fer articles a favor de Ianukóvitx. Altres pràctiques amb què es trobaven els periodistes ucraïnesos era que les autoritats els enviaven els anomenats *temniks*, una mena d'instruccions de com s'havien de tractar els temes. I es van donar diversos casos d'acomiadaments de periodistes que es negaren a seguir les ordres dels *temniks*.

La majoria de mitjans van cobrir la campanya de manera esbiaixada en favor de Ianukóvitx, inclosa la televisió russa, molt seguida al país. Per contra, a Iúxenko, o bé l'ignoraven o bé el demonitzaven comparant-lo amb Hitler; vinculant-lo a la CIA; dient que volia trencar Ucraïna; que seguia les directrius dels extremistes de l'oest que volen abolir l'oficialitat del rus i que s'oposen al cristianisme ortodox; dient que estava molt malalt i que aviat es moriria; i que, tenint com té una dona dels Estats Units, no era el més apropiat per a ser president ucraïnès.

Davant d'aquesta situació de manipulació, agressions i censura, la vigília de la primera volta dels comicis, el 31 d'octubre, centenars de periodistes van signar un manifest de protesta. També el 29 d'octubre set periodistes de la cadena de televisió privada 1+1, que és de Víktor Medvedtxuk, cap del gabinet

presidencial, van dimitir amb una declaració en què deien: "Rebutgem prendre part d'una guerra de la informació que el poder ha declarat contra el propi poble."

La pressió, però, continuà, i es donaren, per exemple, situacions com que l'edició del diari de l'oposició *Silski Visti* del 17 de novembre, que duia una entrevista a Iúsxenko, no es va poder distribuir perquè l'empresa que ho havia de fer s'hi va oposar. Una empresa de distribució que és filial de l'empresa pública de correus, que no era la primera vegada que actuava per aturar la difusió de la premsa contrària al Govern.

Durant la campanya, de les grans cadenes de televisió, només el Kanal 5 era prooposició. Després s'hi va afegir el canal Era, per la pressió dels seus periodistes, partidaris de ser més contundent amb l'administració. Una vegada van començar les protestes pel frau de la segona volta de les eleccions, altres canals de televisió, com Inter o 1+1, van començar a difuminar el seu oficialisme. Fins ara, en què només dóna suport explícit a Ianukóvitx el canal TRK, de cobertura nacional però finançat pel lobby de Donetsk, la zona russòfona a l'est del país, que està darrere el candidat oficialista.

Aquesta situació va fer que molts ciutadans busquessin informació en mitjans petits però no censurats, i sobretot a la xarxa d'Internet. D'entre aquests destaca especialment la web independent *Ukrayinska Pravda* ("la veritat ucraïnesa"), que ja havia destacat en els deu anys de règim de Leonid Kutxma per les denúncies de la corrupció governamental. La qual cosa, evidentment, no va agradar gens a les autoritats, i fins i tot un dels seus periodistes estrella, Georgi Gongadze, va ser segrestat i mort per un guardaespalles de Kutxma.

Tot just després d'esclatar les mobilitzacions dels sectors pro-Iúsxenko, també es va posar en marxa la web www.maidan.org, que ha estat oferint informacions cada hora de tot el conflicte i arreu del país, en ucraïnès, anglès i rus.

Tots aquests mitjans alternatius han estat essencials per mantenir la societat ucraïnesa informada, i també, per tant,

El candidat Viktor Iúsxenko ha recollit les aspiracions de canvi dels ciutadans ucraïnesos, farts del règim corrupte de Leonid Kutxma i de la influència de Putin, i delerosos d'acostar-se a Occident.

perquè bona part dels partidaris de Iúsxenko es mantinguessin en protestes al carrer dies després de les eleccions. Per a la periodista Olena Prytula, de l'*Ukrayinska Pravda*, les mobilitzacions són molt importants, "la gent veu que poden canviar alguna cosa, i per primer cop des de la independència de la Unió Soviètica s'adonen que són una nació".

A primer cop d'ull hom pot pensar que Ucraïna viu la seva caiguda del mur, la revolució de vellut de Txecoslovàquia, o fins i tot la revolució rosa que va sacsejar Geòrgia ara fa un any i que va servir per col·locar a la presidència del país el prooccidental Mikhaïl Saakaixvili, per cert, amic de Iúsxenko. Val a dir, però, que respecte a la situació de Geòrgia, el Govern d'allí no estava tan preparat com el d'Ucraïna, i li mancaven suports relativament forts com els que té Ianukóvitx a l'est del país, a la zona russòfona, i en el mateix Putin.

Noves eleccions. Un primer nus del conflicte es va poder desfer la setmana passada amb un acord entre Iúsxenko i Ianukóvitx per fer unes noves eleccions. Ara bé, el primer només voldria fer una mena de tercera volta i el segon

voldria començar de cap i de bell nou. Aquesta segona opció comportaria una nova campanya, per tant una nova suma de diners, i a més podria significar que s'haguessin de presentar nous candidats, cosa que juga clarament a la contra de Iúsxenko.

Un dels que més ha apostat perquè es tornin a fer eleccions des del principi és Vladímir Putin. La setmana passada es va reunir amb Kutxma a Moscou i ja en van parlar. Putin tem que els seus interessos per reconstruir l'URSS (sense dir-ne així, però amb la mateixa influència) quedin més afectats del que ja ho estan, ja que si Iúsxenko puja al poder primarà el seu acostament a la UE i sobretot a l'OTAN.

La primera advertència seriosa que va rebre Putin en aquest sentit va ser la revolució rosa de Geòrgia. I si ara el Govern d'Ucraïna tampoc no cau del seu cantó, això podria provocar que en els propers dos anys el Kremlin veiés astorat com se succeeixen revolucions de vellut amb la mirada posada a Occident a Bielorrússia, Moldàvia, Kazakhstan, Kirguizistan i, probablement també, a Armènia.